

Unødig EU-spændetrøje om den offentlige økonomi

Fremtidige investeringer i Sundhed, Velfærd og Klimaet kræver et opgør med EU's spændetrøje

Under coronakrisen blev budgetloven sat ud af kraft. Også EU's øvrige arsenal af permanente spareregler der lægger snævre bånd om den offentlige økonomi blev i praksis skrottet af medlemslandene i deres bestræbelser på at holde økonomien oven vande. Spørgsmålet er nu, om EU blot skal vende tilbage til de samme stramme regler.

Tidligere finansminister Mogens Lykketoft m.fl. siger klart nej. Det opgør med budgetloven, som længe har været undervejs, er blevet aktualiseret af corona. Men som Lykketoft gør opmærksom på i en kronik i Politiken, så vil kravet om "budgetdisciplin" hurtigt være tilbage.

"Danmark bør gå ind i kampen for totalt at nedbryde EU's stramme budgetkrav. Hele Europa får voldsomt brug for at føre en ekspansiv finanspolitik. Ellers bliver beskæftigelsen underdrejet, og vi blokerer for langsigtet social og klimamæssig ansvarlighed," skriver han.

Det var et flertal i Folketinget der helt frivilligt at tilslutte sig EU's Finanspagt i 2014 i kølvandet på finanskrisen. Det har haft alvorlige konsekvenser for velfærden, finanspagten og budgetloven indskrænker det politiske handlerum med dets snævre grænser for underskud på de offentlige budgetter – uanset hvad der sker.

Finanspagten er blevet bredt kritiseret for at være den forkerte medicin mod finanskrisens sammenbrud. I Danmark har bl.a. tidligere overvismand Christen

Sørensen og professor Jesper Jespersen peget på, at finanspagtens jerngreb er og har været en helt forkert medicin for euro-landene. Pagtens ensidige fokus på stramme offentlige budgetter og krav til snævre grænser for underskud og gæld har betydet alvorlige tilbageslag for velfærden især i Sydeuropa.

Løser ikke eksisterende problem

Også i Danmark har den danske udgave – budgetloven – betyder udhuling af velfærdssamfundet. Eller som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd siger det: "Budgetloven løser et problem med underskud som vi ikke har!"

Budgetloven kræver, at det offentlige såkaldt strukturelle underskud højst må udgøre 0,5 pct. af BNP. Formålet er at forhindre politikerne i at føre "uansvarlig" politik. Men ifølge AE-Rådet, så har Danmark ikke haft problemer med systematiske underskud, hverken før eller efter budgetloven.

- Underskudskravet tvinger politikerne til at stramme op i situationer, hvor det ikke er økonomisk velbegrunder. Derfor bør Danmark ikke styre efter et underskudskrav, men alene efter en målsætning om balance på 5-10-årigt sigt, skriver Rådets analytiker Jon Nielsen i en analyse fra februar 2020.

Både Kommunernes Landsforening og AE-Rådet beder regeringen om i det mindste at tillade, at kravet kommer på linje med, hvad EU tillader, nemlig 1 procent.

Unødig EU-spændetrøje om den offentlige økonomi / 2

Budgetloven betyder alvorlige dummebøder til kommuner, der bruger mere end aftalt. Det har medført, at kommunerne sparer endnu mere end aftalt, en opgørelse taler om 4,5 milliard ubrugte kroner om året i kommunerne.

Der er planlagt en evaluering af budgetloven i år, så det er nu muligheden er der for at ændre eller skrotte den.

Samtidig arbejder EU-Kommissionen på at få indskrevet reglerne i finanspagten i et EU-direktiv, hvis det sker, bliver Folketingets hænder bundet og vi vil være underlagt direktivet.

Finanspagten er pt. et såkaldt mellemstatsligt samarbejde, som af Kommissionen ses som en nødløsning, fordi man ikke kunne enes om en EU-lovgivning i da den blev skabt tilbage i 2012.

- Danmark tilsluttede sig i 2012 EU's finanspagt, som fastlægger en række krav til de enkelte landes finanspolitik. Finanspagten trådte i kraft i 2013.
- Pagten kræver blandt andet, at det årlige strukturelle underskud på de offentlige finanser kun må udgøre 0,5 procent af bruttonationalproduktet, BNP. For lande med en offentlig gæld på mindre end 60 procent og holdbare offentlige finanser (hvilket gælder Danmark) er kravet på 1,0 procent af BNP.
- Det er et krav i finanspagten, at landene skal indføre en grundlovsagtig budgetlov med lofter over både statslige, regionale og kommunale budgetter og en automatisk "straffemekanisme" ved overskridelse af lofterne.
- Et land kan indklages for EU-domstolen, som kan idømme landet bøder på op til 0,5 procent af landets bruttonationalprodukt, hvis budgetloven ikke er stram og omfattende nok.
- Finanspagtens bestemmelser skal på sigt indskrives i selve EU-traktaten. Forhandlingerne herom skal starte senest fem år efter pagtens ikrafttræden.